

PRIJATELJU PAVLETU HAFNERJU V SPOMIN

Dne 2. marca 1990 je v bolnišnici na Golniku umrl zaveden Ločan, gradbeni inženir Pavle Hafner. Rojen je bil 24. januarja 1918 v Škofji Loki na Placu v hiši št. 26 (sedaj 30) kot četrti sin ugledne mesarske družine.

Pavletov oče Matevž je svoja otroška leta preživel deloma na visoški domačiji in deloma v Loki. Njegova mati Ana Hafner, rojena Kalan, je bila sedem let (1886 – 1893) gospodarica Visokega. Ana je bila najmlajša hči Johana Kalana, ki je odločil, da se mora poročiti z Antonom Hafnerjem, mesarjem in posestnikom iz Loke. Tako je posestvo prešlo v roke Hafnerjev. Anton Hafner je bil lastnik hiše na Lontrku št. 69 ter mesnice vrh Grabna, ki so jo leta 1952 podrli. Tudi njegov oče Andrej je bil mesar v Loki. Tradicija se je nadaljevala in tretji sin Matevž se je moral izučiti mesarske obrti. Ko je njegov brat Anton dopolnil dvajseto leto, to je konec leta 1892, mu je mati Ana izročila posestvo. Končal je kmetijsko šolo na Grmu pri Novem Mestu in se resno oprijel kmetijstva na Visokem. Toda gojil je misel, da bi posestvo prodal in s tem denarjem odšel na Dunaj na visokošolski študij. Tako sta se srečala dr. Ivan Tavčar, poljanski domačin, in Anton Hafner, mladi posestnik na Visokem. Tiha ideja mladega visoškega gospodarja, da bi Visoko prodal, se je uresničila. Takoj po prodaji posestva je Tone odpotoval na Dunaj, se vpisal na tehnično fakulteto dunajske univerze in v predpisanem roku diplomiral za gradbenega inženirja. Ing. Anton Hafner je leta 1912 projektiral in gradil velik železni most prek Donave. Zgraditev tega 1200 m dolgega mostu velja še danes za velik tehnični uspeh. Izgradil ga je Pavletov stric, slovenski inženir z Visokega. Pozneje je postal univerzitetni profesor na dunajski univerzi.

Ana ni nič vedela o prodaji posestva. Tudi sin Tone ji je vse zamolčal. Dne 24. aprila 1893 je izvedela iz dnevnega časopisa, da je njen sin prodal veliko visoško posestvo dr. Ivanu Tavčarju. Njen dom, njeno posestvo, na katerem so Kalani gospodarili prek četrt ti-

sočletja, je njen sin brez njene vednosti za mal denar izročil v tuje roke. Iz obupa je sama napravila konec svojega življenja. Tako je preminula zadnja lastnica visoške domačije iz rodu Kalanovih. Tako opisuje Anin vnuk Pavle v Loških razgledih 1969 pod naslovom: Začetek in konec visoških Kalanov.

O tej njegovi raziskavi življenja na Visokem mi je večkrat osebno pripovedoval. Rad je kramljal o tej zadevi, kot da bi iskal tolažbo za sebe in opravičilo za izgubljeno visoško domačijo. Že hudo bolan se je lotil pisanja o Ani Kalan. Romanu ali povesti, ki jo je pisal, je dal naslov »Visoška tragedija.« Nikdar ne bomo zvedeli, kaj ga je težilo in privedlo do pisanja.

V njegovi rojstni hiši na Placu so imeli veliko dnevno sobo-hišo z imenitno zeleno krušno pečjo, obdano z lesenimi klopmi in stoli, ter veliko mizo. Na steni je v okviru pod steklom visela velika slika velikega železnega mostu prek Donave »Floridsdorfbrücke« graditelja, projektanta inž. Antona Hafnerja. Kdorkoli je stopil v hišo, je to sliko opazil in

jo po svoje občudoval. Pavle je bil na ta most izredno ponosen. Kadar smo bili prijatelji pri njem, nas je peljal pod sliko in razlagal, kako je stric gradil most. Ko je bila polovica 1200 m dolgega mostu gotova, so že odprli promet, nadaljevali pa z gradnjo druge polovice. Pavle je bil navdušen. Pred sliko je stal kot pred božjo podobo. Menim, da je ta slika odločilno vplivala na Pavleta pri izbiri poklica.

Pavletova mati Hermina, roj. Kussebauch, je bila avstrijskega rodu. Bila je steber šestčlanske Hafnerjeve družine. Skrbela je še za dvanajst zaposlenih delavcev in delavk. Pri tej hiši se je garalo. Tudi študent Pavle je bil med počitnicami vprežen v delo. Mati Hermina je bila gospodinja in gospodar hiše in njena pot je bila samo še do mesnice na Grabnu. V mladih letih je hodila v avstrijsko kuharsko šolo in dosegla visoko strokovno kuharsko večščino. Ta vpliv mame Hermine na Pavleta je bil prav tako močan kot slika s stričevim mostom. Zato je razumljivo, da se je Pavli (tako ga je klicala mati), kaj hitro začeli urediti kuharskih večščin v mamini kuhinji. Rojenice pa so bile že pri rojstvu v zadregi, ali kuhar, ali gradbenik? Šele kasneje so drugače usodile: Naj si izbere poklic strica Toneta, mamimo kulinarike pa naj ima za hobi. In tako je tudi bilo. Uveljavil se je na obeh področjih.

Leta 1982 je izdal kuharsko knjigo »Ta dobra stara kuha« (231 str.). Posvečena je njegovi pokojni materi Hermini, ki mu je s svojim velikim gastronomskim znanjem zbudila veselje do kulinarike. Pavle v uvodni besedi pravi: *»Namen te knjige ni le ponuditi gospodinjam recepture raznih domačih jedi. Pri vseh, ki se zanimajo za našo domačo kuharsko umetnost, naj bi zbudila zanimanje za recepte in napotila za način priprave naših domačih jedi in še več, za popise, ob kakšnih priložnostih in ob katerih praznikih, slavnih in letnih časih so razne jedi pripravljali. Na vsakem slavlju, godovanju, praznovanju in žalovanju so kuharice hotele prikazati svoje gastronomsko znanje. In seveda: da bi se vrnil, kolikor se da, k zdravi domači kuhinji.«*

Minilo je najmanj dvajset let, ko sta se Pavle in njegova žena Zinka prijavila na tekmovanje kuharjev – amaterjev v hotelu Slon. Osvojila sta prvo nagrado »Zlato žlico«. Pavle se je lotil še druge kuharske knjige o lovskih specialitetah. Poimenoval jo je »Dianina ku-

hinja«. Pogodbo za tisk je sklenil 29. 9. 1989 (5 mesecev pred smrtjo) z založbo tržaškega tiska ADIT v Ljubljani, ni pa še izšla. Večkrat je tudi v Gorenjskem glasu objavil svoje kuharske recepte in nasvete.

Njegova posebna strast je bila zbirka starih kuharskih knjig. Naj omenim najbolj zanimivo:

Valentin Vodnik, Lublana 1. dan mali travna 1799, Kuharske bukve, Natisnene per Kleinmayerji kuski saklado Andrea Gaffler na tergi Nro, 190.

Pavle Hafner je hodil v ljudsko šolo v Škofji Loki, maturiral je na realki v Ljubljani in leta 1947 diplomiral na gradbeni fakulteti univerze v Ljubljani. Še istega leta si je izbral za življenjsko družico Zinko Šuštar iz Železnikov.

V rojstni hiši na Placu št. 26 (sedaj 30), to je nasproti današnjega kina, sta si uredila topel dom. Kot mladoporočenca sta v svojem domu stanovala samo štirinajst dni. Potem je prišlo do zaplembe hiše. Pavle se je moral z ženo takoj izseliti iz rojstne hiše. Odšel je iz Loke. Zaposlil se je kot mlad inženir v gradbenem sektorju Železarne Jesenice. Kasneje je postal tam vodja tehnično-prometnega oddelka in leta 1955 se je zopet vrnil v Loko. Zaposlil se je v gradbenem podjetju »Tehnik« kot tehnični vodja in čez čas postal direktor tega podjetja. Pred olimpijskimi igrami v Münchnu (1972) se je tu zaposlil in sodeloval pri gradnji olimpijske vasi. Leta 1975 se je vrnil domov, se zaposlil pri »Lokainvest« do upokojitve leta 1978.

Takoj po povratku je našel svoje zadovoljstvo v Turističnem društvu Škofja Loka, kjer smo se zbirali tisti, ki imamo radi svoj kraj. Leta 1976 se je TD lotilo problematike ureditve Mestnega trga in izdelalo nekaj idejnih izhodišč o namembnosti trga. Mestni trg naj bi bil namenjen prvenstveno v stanovanjske, upravne, trgovske, gostinske, kulturne in turistične namene. Pri izdelavi tega programa je Pavle imel pomemben delež, saj je bil ves prežet pri urejanju rodnega mesta.

V Loških razgledih 1977 je objavil članek »Ureditev starega mestnega jedra Škofje Loke« in leta 1983 »Stare loške gostilne v zgodovinskem mestnem jedru.« Bil je do smrti tudi dolgoletni odbornik Muzejskega društva.

Dne 24. aprila 1981. leta je prevzel predsedniško mesto Turističnega društva Škofja Lo-

ka. Njegov osnovni cilj je bil oživiljanje mestnega jedra s turističnimi in kulturnimi prireditvami. V pozni pomladi leta 1981 je v sodelovanju z Občinsko turistično zvezo zaživel Mestni trg tako, kot si ga želimo večkrat videti. Ljubljanska kmečka ohcet je imela v Loki »šranganje s prevozom bale«. Prvo praznovanje novega leta na Mestem trgu je bila Pavletova zamisel in njegovo delo in vsa naslednja praznovanja, kakor vse druge prireditve. Pavle je poznal dušo Loke in njene ljudi in vedel je, kako jih je treba razveseliti, kako jo je treba oživljati, da bi se vrnil čar škofje-loške preteklosti. Malo je še pravih Ločanov, ki dihajo s krajem, in ga imajo radi. To je bil Pavle. Z njim je usahnil še en vir za poznavanje preteklih dogodkov, običajev, šeg in navad, loških razmer in posebnosti loških prebivalcev.

Pa to še ni vse o Pavletu. Bil je numizmatik. Svojemu sinu, gradbenemu inženirju Pavletu je zapustil vsebinsko bogato numizmatično zbirko kovancev in bankovcev. Rad je imel glasbo, igral je klavir. Nekoč sva za otroke priredila »koncert« *»Šopek narodnih pesmi za violino in klavir«*, Karla Jeraja. Bilo je to v gimnazijskih letih. Ukvarjal se je s fotografijo in filmanjem. Imenitni so njegovi filmi o gozdni vili, o čebelarstvu, o loških slikarjih in potopisni. Ko je bil zaposlen na Jesenicah, je bil predsednik hokejskega kluba, režiser in igralec na amaterskih odrih. Režiral je Pesem s ceste, igral v Mirandolini, v Skopuhu in v drugih predstavah amaterskega gledališča. Začetki so bili že v Sokolskem domu v Škofji Loki, kjer smo se naraščajniki prvič spoznali z igranjem na sokolskem odru.

Pavle je bil šegav in družaben, poln zamisli in želja in brez družbe skoraj ne bi mogel živeti, toliko mu je pomenila. Čustveno pa je bil navezan predvsem na rodno Škofjo Loko.

Ko sem ga zadnjič obiskal, je utrujen sedel v dnevni sobi. Pokimal mi je in s tihim glasom odzdravil: »A ti si? Hvala za obisk.« Bil sem v zadregi, kako ga naj bodrim. Povedal sem mu nekaj anekdot iz najinih dijaških let. Tako prisrčno se je še nasmejaj, da se mu je vrnila barva v upadla lica in njegove otožne oči so zopet živahno zasijale.

Takrat še ni vedel, da se mu čas izteka. Hrepenel je po življenju. Niti slučajno ni slutil, da bela žena že čaka na pragu, da ga odpelje v večnost.

Dragi Pavle, ne prideš več na Plac, ki si ga imel tako zelo rad, ki ti je toliko pomenil. Prazen in puščoben je brez tebe. Manjkaš nam, Pavle. Pogrešamo te. Pogreša te tudi rodna Škofja Loka.

Slava njegovemu spominu

Vladko Žužek

P. S. Bili so trije prijatelji že od otroških let Pavle, Polde in Vladko. Ker je bila dijaška doba za nas brezskrben in najlepši čas našega življenja, sem naprosil prijatelja Poldeta (upokojenega strojnega inženirja), ki živi v Ljubljani, da napiše v spomin na Pavleta, nekaj veselih drobcev iz njegovega dijaškega življenja.

V. Ž.

Polde Šolc piše:

Na tvojo prošnjo se oglašam s spomini na Pavleta. Tako kot je menda z vsakim znancem in prijateljem, tako je tudi s Pavletom: v spominu so mi ostale samo posamezne »scene«.

S Pavletom sva bila sošolca v ljudski šoli. O prvih treh razredih ne vem ničesar. Ko pa smo po počitnicah čakali zunaj v Klobovsovi ulici, da nas puste v šolo (4. razred), nas je prevevala skrb, kdo bo naš razrednik. Pavle je takrat tehtno pripomnil, da bo Horvat. Tako tehtno je to napravil, kot je imel navado pribijati stvari kasneje v življenju, pa naj je bilo res ali ne. Takrat je bilo res.

Pavle je bil tisti, ki me je krstil za »Brbunca«, njemu smo pa pravili »Micišarjev češpovc«. Nekoč mi je kazal ribico, češ, ali si že videl kaj takega. Jaz jo primem in hitro potegnem, preden je Pavle uspel spustiti klino žepnega noža, katerega ročaj je bil videti kot ribica. Pri tem sem Pavletu porezal nekaj prstov.

Kasneje nekoč, ko smo že hodili v gimnazijo, smo zbijali s kamni cilje postavljene na skalah pod puštalsko brvjo. Pobral sem kamen in zamahnil. Takrat se je Pavle, ki je pobiral kamen pred mano, dvignil in jaz sem ga s kamnom udaril naravnost po glavi. Na srečo je bil med kamnom in Pavletovo glavo moj sredinec desne roke. Še danes nosim zmečkanino, ki je Pavleta rešila resne poškodbe.

Ko smo hodili v gimnazijo (on na realko, nisva bila sošolca), je počitnice preživil v Loki, vendar nikoli ni imel časa. Ata Matevž ga je trdo držal in moral je delati, med drugim pomagati v mesnici na Grabnu, pod tedanjo »sodnijo«. Midva sva čakala Pavleta pred mesnico. Ko ni bilo kupcev, je Pavle prišel ven in kvartali smo na stopnicah stranskega vhoda mesnice. To so bile lepe in brezskrbne ure mladosti.

Nekajkrat sem bil pri Pavletu doma. Za Miklavža je dobil majhen parni stroj. To je bila zanimiva igra. Ata Matevž je enkrat resno pripomnil, da je treba jermen ovlažiti, da ne bo drsel... Zanimive ure so mi tudi potekale pri Pavletu ob »matadorju«, s katerim sva postavljala najrazličnejše konstrukcije.

Ko se je pričel uveljavljati radio, je Pavle dobil dele za sestavo detektorja. Gruntala sva in gruntala, pa šment ni hotel dati štime od sebe. Enkrat samkrat se je zaslišal klavir. Toda takoj za tem Pavletovo razočaranje »uš, Mato igra v sobi klavir...«

Pavle je bil tisti, ki je redno kupoval Karla Maya, ki je takrat izhajal v posameznih zvezkih. Spominjam se, da sem takrat po Pavletovi zaslugi prebral »Vinetuja« v vseh delih. Ta nas je verjetno inspiriral, da smo se potem šli Indijance. Pri teh igrah se Pavleta skoraj ne spominjam. Verjetno je moral tičati v mesnici.

V četrti gimnaziji smo bili izredno navdušeni nad kemijo in delali smo poizkuse na mrtvo. Mecen je bil seveda Pavle, jaz sem bil

suh. Posebno so uspeli poizkusi s smodnikom. Raketa je švignila iz dvorišča prav pod streho. Ko sva pritekla na podstrežje, je raketa še vedno skakala sem in tja. Na srečo na tistem koncu podstrežja ni bilo ničesar vnetljivega. V neposredni bližini pa je bil skedenj s senom.

Na Vidov dan, moralo je biti leto 1933, sva se s Pavletom peljala z vlakom iz Ljubljane domov. Pavle je bil bogato opremljen s kemikalijami. Med drugim je imel tudi steklenico žveplene kisline. Ta se mu je razlila po klopi v vagonu, mu požrla hlače na riti in napravila JDŽ kar lepo škodo. Na srečo je bilo to tik pred Loko, tako da sva popihala brez posledic.

Pavle je bil tudi tisti, ki se je ukvarjal z letalskim modelarstvom. Izdelala sva kar velik model jadralnega letala po nemškem načrtu. Le model je bil verjetno pretežak, ker se je pri prvem poizkusu letenja raztreščil.

Pavleta imam predvsem v spominu kot radodarnega fanta, ki je rad plačal pri Kroni pivo ali golaž ali pa njegov priljubljeni »liptaver« sir. Meni osebno se je dostikrat stožilo za dinarčki, ki jih je dobila natakarcica, češ namesto piva bi si raje kupil »mrzli lim« za modele jadralnih letal.

Po vojni sva se redko videvala. Vedno se mi je zdel zelo potr, čeprav tega ni kazal. Izguba premoženja, smrt njegovih bratov kar zapored, so bili za Pavleta težki udarci. Končno je odšel še sam. Hudo mi je, kadar se spomnim na to, imam ga v najlepšem spominu in prav ničesar ni, kar bi skalilo te spomine.